

ALEJE A ZEMĚDĚLSTVÍ

Silniční stromořadí jsou fenoménem zejména zemědělské krajiny. To sebou ovšem nese další tlak na aleje a jejich obhospodařování. I tam, kde správci silnic přistupují k doprovodné zeleni pozitivně a sami iniciují ošetřování a výsadbu stromořadí kolem cest, se setkáváme s poškozováním stromů ze strany některých zemědělců, kteří ve snaze maximálního ekonomického zisku ze zemědělského pozemku ořou často příliš těsně ke stromům. Stejně tak orba až k příkopům cest znemožňuje výsadbu stromořadí.

K této situaci přispívá také dosavadní zemědělská dotační politika EU, kdy jsou dotace přidělovány na základě rozlohy zemědělsky obhospodařované půdy vyplývající ze satelitního snímkování. Tím byli zemědělci motivováni k maximální rozloze zorané půdy a docházelo k nešetrnému ořezu korun dřevin nad zemědělskou půdou, poškození kořenů orbou a blokování výsadby stromořadí. Částečný podíl na tomto jednání zemědělců má také neinformovanost v oblasti funkcí dřevin. Dřeviny na okraji zemědělského pozemku plní řadu důležitých funkcí pro zlepšení kvality a stability zemědělské půdy – zvyšují podíl edafonu v půdě i její porozitu, brání půdní erozi a dlouhodobě tím zvyšují také výnosy. U silničních stromořadí navíc částečně filtrují škodliviny z dopravy, které se dostávají do zemědělských produktů. Celkový efekt přítomnosti dřevin na okraji zemědělských ploch jednoznačně převáží nad krátkodobou maximalizací zisku orbou na úkor alejí.

Návrh řešení

1. Změna dotační politiky EU a její praxe

Aleje a zemědělství

Napsal uživatel Administrator
Středa, 07 Květen 2014 07:59 -

K této změně právě dochází. Novela zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, zavedla s účinností od listopadu 2009 evidenci krajinných prvků, která má následně umožnit získání podpory na plochu vnitřních krajinných prvků. Související nařízení vlády č. 335/2009 Sb., o stanovení druhů krajinných prvků definuje šest krajinných prvků - meze, terasy, travnaté údolnice, skupiny dřevin, stromořadí a solitérní dřeviny. Zákon o zemědělství definuje becně krajinný prvek v § 3aa odst. 4 jako „souvislou plochu, popřípadě jiný útvar, i zemědělsky neobhospodařované půdy, která plní mimoprodukční funkci zemědělství a která se nachází uvnitř půdního bloku, popřípadě dílu půdního bloku, nebo s ním nejméně na části hranice sousedí“. Tuto definici tudíž splňují aleje sousedící se zemědělskou půdou.

Jednotlivé agentury pro zemědělství a venkov nyní postupně evidují tyto prvky, na něž mohou farmáři čerpat dotace stejně, jako by to byla zemědělská půda, a to již od letošního roku. K 15. dubnu 2010 byly zaevidovány následující krajinné prvky:

Druh krajinného prvku

počet

výměra (v ha)

mez

7415

1002,638

Aleje a zemědělství

Napsal uživatel Administrator
Středa, 07 Květen 2014 07:59 -

skupina dřevin

21787

1040,889

solitérní dřevina

10910

37,3884

stromořadí

406

33,0197

terasa

249

31,4203

travnatá údolnice

50

23,6765

Kolik nakonec bude stromořadí a další krajinných prvků zaevidováno, není jasné. Agentury se totiž nevydaly cestou překreslování leteckých snímků, ale pracují v terénu. Zákres je pomalejší, ale přesnější, navíc bývá projednán s vlastníky a uživateli. Krajinné prvky podpoří Evropská unie v rámci plateb vázaných na plochu. Mezi ně patří například přímé platby, dotace farmářům hospodařícím v oblastech se zhoršenými přírodními podmínkami či podpory na takzvaná agro-environmentální opatření, čili způsoby hospodaření šetrné k přírodě a krajině.

2. Informovat zemědělce

Úspěšnost ochrany krajinných prvků bude pochopitelně záviset na úspěšnosti čerpání dotací na ně samotnými zemědělci. To se tudíž neobejde bez dostatečné informační kampaně Ministerstva zemědělství, a to jak o novém trendu dotační politiky tak o významu a funkcích silničních stromořadí. Informování zemědělců je nyní zvlášť důležité, protože stále ještě nedošlo k zaevidování všech stromořadí a dalších prvků, ale dotace na většinu ploch, kde se prvky nacházejí je velice pravděpodobná, a to už pro tento rok.

Význam stromů v zemědělské krajině

Stromy v zemědělské krajině, ať už samostatně stojící, skupiny, remízky, či zformované v aleje, mají řadu funkcí, od estetické přes antierozní až po ekologickou, významných jak pro rostliny a živočichy, tak i pro člověka.

Všechny tyto funkce stromů slouží všem zainteresovaným stranám. Na stromech mohou například ptáci odpočívat, hnízdit i z nich vyhledávat a lovit svou kořist (hmyzí škůdce, hlodavce apod.) a vlastník pole má tak zcela zdarma zajištěnou biologickou ochranu své úrody. Možnost využití stromů v krajině je pro ptáky až životně důležitá. V dnešní kulturní krajině pro ně není dostatek míst k odpočinku, usedají pak např. na sloupy elektrického vedení, na nichž může snadno dojít k jejich úrazu či usmrcení. Odhaduje se, že jen v ČR za rok na sloupech a drátech elektrického vedení zahyne nebo se zraní až několik desítek tisíc ptáků! Dopřejme jim tedy v krajině možnost usednout na bezpečnější místa.

Stromy, které na sebe navazují ve stromořadích, fungují jako velmi účinný a využívaný biokoridor pro řadu druhů živočichů. Mnoho, zvláště menších živočichů (od ptáků až po hmyz), nerado překonává dlouhé vzdálenosti (např. právě dlouhé lány polí), kde se nemají možnost okamžitě ukrýt před predátorem a přemisťují se raději kratšími přelety mezi stromy. Výsadbou stromořadí tak nasměrujete hmyzožravé ptáky i dravce přímo tam, kde jsou nejvíce potřeba a kde se mají se škůdci vypořádat.

Jednou z nejpodstatnějších funkcí stromů v krajině je jejich schopnost zabránit erozi půdy, která je v současné době jednou z velkých hrozeb pro zemědělskou krajinu. Stromy také zadržují v místě vodu a udržují tak stabilní vodní režim a mikroklimatické podmínky. V lokalitách bez stromů dochází k velkým teplotním výkyvům, zvyšuje se větrná eroze a vodní režim je díky odvodu vody z krajiny narušen, což může mít alarmující důsledky ve snižování výnosů zemědělských plodin i v jejich kvalitě.